

ДОЦ. ДР ДАРКО РАДИЋ²
ИМОВИНСКИ ОДНОСИ У БРАКУ
(Правни факултет Универзитета у Бањој Луци, Бања Лука,
2016, стр. 496)

У оквиру издавачке дјелатности Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, у новембру 2016. године објављена је научна монографија под називом „Имовински односи у браку“ аутора др Дарка Радића.

Имовински односи у браку представљају специфичну област имовинских односа, како због њиховог субјективног елемента, тако и због правног стања у оквиру којег ови односи настају, мијењају се и гасе. Ријеч је о имовинскоправним посљедицама закључења брака, односно конституисања заједнице живота, у којој се поред животног заједништва супружника формира и имовинско заједништво истих лица. Посебно правно окружење ових атипичних учесника имовинских односа, чији циљеви не могу бити редуковани на економске ефекте и интересе, узрокују потребу стварања посебног нормативног оквира који ће омогућити примјену основних начела и општих правила имовинског права, са једне стране, али истовремено и уважити и специфичности учесника ових односа и њихову личну повезаност, са друге стране. Сљедствено томе, предмет ауторовог истраживања и интересовања је сложен и вишеслојан, а монографија „Имовински односи у браку“ свеобухватно научно дјело у којем се разматрају све имовинскоправне импликације брака, са становишта породичног, стварног, облигационог и насљедног права. Излагања су употпуњена и разматрањем проблема са аспекта грађанског процесног права, односно у дијелу рјешевања сукоба закона и са аспекта међународног приватног права.

Ова монографија је подијељена у једанаест дијелова. У првом дијелу монографије говори се о појму и изворима брачног имовинског права, односно о обиљежјима имовинских односа у браку. Специфичности ове врсте имовних односа довољан су разлог за креацију и примјену специјалних правних правила – правила породичног законодавства (брачно имовинско право у ужем смислу). То посебно потврђује имепратив ефикасне зашти-

1 Доцент на Правном факултету Универзитета у Бањој Луци.

2 Доцент на Правном факултету Универзитета у Бањој Луци.

те интереса брака и породице. Поред посебних, има мјеста и за примјену општих правила имовинског права, јер на све оно што није другачије уређено породичним законодавством, примјењују се општа правила имовинског права, превасходног стварног права и облигациног права. Управо ове двије групе правних правила у свом јединству представљају брачно имовинско право у ширем смислу. Будући да се имовинска дејства брака рађају као нужна посљедица конституисања и конзумирања заједнице живота, аутор идентификује и разматра обиљежја имовинских односа у браку, која одлучујуће детерминишу и метод њиховог уређења.

Други дио дјела посвећен је историји права. Осим што представља основе брачноимовинске институте римског права, аутор указује на правни партикуларизам и излаже различите концепте уређења имовинских дејстава брака на просторима која су била обухваћена заједничком државом у којом су примјењивани различити прописи - Српски грађански законик, Општи аустријски грађански законик, мађарско право које је важило на подручју Војводине и шеријатско право које је вриједило за Муслимане.

У трећем дијелу монографије, аутор излаже моделе заједничке (брачне) имовине у упоредном праву. Овај дио дјела представља посебну драгоценост, јер су на једном мјесту упоредно анализирана различита рјешења, односно модели брачне имовине прихваћени у европским националним законодавствима, при чему су представљена она законодавства која вјеродостојно презентују правну традицију европско-континенталног права, односно романско, германско, скандинавско и руско право.

Централни дио овог научног дјела представља четврти дио у којем се разматра режим заједничке имовине у позитивном праву, који је у ствари и окосница законског брачног имовинског режима. Осим појма и правне природе заједничке имовине, аутор посебну пажњу посвећује саставу заједничке имовине, критички анализирајући постојећа рјешења и предлагајући на одговарајућим мјестима њихова могућа побољшања. Након тога, представљен је режим управљања и располагања заједничком имовином, да би у финалу било размотрено питање диобе заједничке имовине. Ово посљедње има нарочиту практичну важност, а аутор је управо у том смислу идентификовао одређене проблеме и понудио рјешења за исте. Анализе у овом, као и у другим дијеловима рада када се разматра позитивно право, употпуњене су примјерима из судске праксе.

Друга компонента законског брачног имовинског режима – посебна имовина, представљена је у петом дијелу рада. Поред дефинисања појма, улоге и значаја посебне имовине, аутор даје уопредноправни приказ овог правног института, да би потом размотрио режим посебне имовине у по-

зитивном праву.

Шести дио дјела посвећен је одговорности супружника за имовинске обавезе у браку, гдје се разматрају системи одговорности у упоредном праву, односно правила о индивидуалној и заједничкој одговорности у позитивном праву.

Један од маркантних реформских праваца у позитивном породичном праву је увођење могућности уговорног регулисања постојећих и будућих имовинских односа у браку. Након што је анализиран однос законског и уговорног брачног имовинског режима, дат је одговарајући упоредноправни приказ, који обухвата седам различитих националних законодавстава. Аутономија воље, односно слобода уговарања као њена еманација на пољу уговорног права, поред општих ограничења, на терену брачног права трпи и посебна ограничења, што је аутор посебно осветлио у оквиру излагања која се одсе на алтерацију брачног уговора.

Осми дио дјела посебно је интересантан јер се у њему обрађује правни институт кој позитивно право не познаје. Управо у том смислу, веома су корисна разматрања упоредноправног карактера, на чему и сам аутор темељи основне елементе свог приједлога за увођење института породичног дома у позитивно право.

Комплетност имовинскоправе анализе дејстава брака заокружена је разматрањима насљедноправних дејстава брака која су садржана у деветом дијелу монографије. Размотрен је положај супружника као законског односно нужног насљедника у упоредном, односно у позитивном праву.

У десетом дијелу монографије аутор представља проблем територијалног и временског сукоба закона, те излаже упоредноправна рјешења, односно анализира позитивноправна рјешења којима се уређује сукоб домаћег закона са прописима других земаља, односно унутрашњи сукоб закона.

Коначно, у једанаестом дијелу, аутор сублимирајући сазнања и анализе из свог истраживања, посебно са становишта упоредног права, износи основне детерминанте и њима одговарајуће тенденције развоја савремене брачноимовинске регулативе.

Имајући у виду предмет истраживања, структуру и обухватност грађе, може се констатовати да монографија *Имовински односи у браку* представља дјело вриједно пажње, како за посленике правне науке, тако и за представнике правне струке. У том смислу, рецензент проф. др Бранко Мораит, између осталог, истиче да “монографија *Имовински односи у браку* садржи све оно што најбоље научне монографије морају изнијети: досљедно и јасно развијене мисли изложене лијепим стилем и језиком, добро изаб-

ране и доказане хипотезе елаборисане научним аргументима и употпуњене сугерисаним бољим рјешењима од постојећих”. Потврду да је издавачки опис Правног факултета Универзитета у Бањој Луци обогаћен налазимо и у констатацији рецензента проф. др Илије Бабића да “*Имовински односи у браку*, по својој свеобухватности, систематици, дубинској и промишљеној анализи правних проблема и предлозима за њихово решавање, представља изузетно монографско дело које превазилази границе ове земље”.